

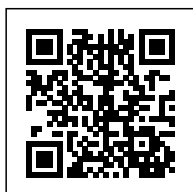

PARLAMENT ČESKÉ REPUBLIKY
POSLANECKÁ SNĚMOVNA

VII. volební období

289/0

Návrh poslanců Tomia Okamury, Radima Fialy, Davida Kádnera, Petra Adama, Augustina Karla Andrleho Sylora, Marka Černocho, Karla Fiedlera, Olgy Havlové, Jany Hnykové, Jaroslava Holíka, Martina Lanka, Milana Šarapatky a Jiřího Štětiny na vydání ústavního zákona, kterým se mění ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších ústavních zákonů

Zástupce předkladatele: Okamura T. a další
Doručeno poslancům: 3. září 2014 v 13:24

ÚSTAVNÍ ZÁKON

ze dne 2014,

kterým se mění ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších ústavních zákonů

Parlament se usnesl na tomto ústavním zákoně České republiky:

Čl. I

Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění ústavního zákona č. 347/1997 Sb., ústavního zákona č. 300/2000 Sb., ústavního zákona č. 395/2001 Sb., ústavního zákona č. 448/2001 Sb., ústavního zákona č. 515/2002 Sb., ústavního zákona č. 319/2009 Sb., ústavního zákona č. 71/2012 Sb. a ústavního zákona č. 98/2013 Sb., se mění takto:

1. V čl. 101 odst. 1 se za slovo „spravována“ vkládají slova „starostou, obecní radou nebo obecním“.
2. V čl. 101 se na konci odstavce 1 doplňují slova „na základě obecního zřízení, kterým se řídí“.
3. V čl. 102 odst. 2 větě první se za slovo „období“ vkládají slova „starosty a“.
4. V čl. 102 odst. 2 větě druhé se za slovo „volby“ vkládají slova „starosty nebo“.
5. V čl. 102 se doplňují odstavce 3 a 4, který znějí:
„(3) Zákon stanoví, zda je starosta volen přímo.
(4) Je-li starosta volen přímo, je volen tajným hlasováním na základě všeobecného a rovného volebního práva.“
6. V čl. 104 odst. 1 se slovo „zastupitelstev“ nahrazuje slovy „územních samosprávných celků“.
7. V čl. 104 odst. 2 se slova „Zastupitelstvo obce“ nahrazují slovem „Obec“.

Čl. II

Účinnost

Tento zákon nabývá účinnosti dnem 1. ledna 2015.

Důvodová zpráva

Obecná část

Předkladatelé navrhují tuto novelu ústavy s přesvědčením, že následné přijetí prováděcího zákona o přímé volbě starostů povede ke kvalitnější demokracii a správě věcí veřejných v České republice. Návrh zákona vychází ze tří analýz, které byly zpracovány na vládní úrovni.

První analýzou je Analýza zavedení přímé volby starostů (listopad 2010). Zde bylo jasně řečeno, že přímá volba starosty musí být spojena i s posílením jeho pravomocí. Jinak by změna byla jen formální. Splněním tohoto požadavku dojde ke zvýšení osobní odpovědnosti starosty voličům v obci. Bude mít vyšší rozsah pravomocí, neboť by měl disponovat pravomocemi, které si nebude moci zastupitelstvo vyhradit. Dále bylo konstatováno, že je žádoucí změnit ústavu zejména proto, že ústava nezmiňuje jiný orgán obce než zastupitelstvo. Rovněž jsou označeny přínosy spočívající v nejširším zapojení občanů do správy obce a ve vyšším stupni odpovědnosti starosty. Analýza zároveň upozorňuje na možnost vzniku konfliktu mezi přímo voleným starostou a přímo voleným zastupitelstvem, čemuž je nutné se vyhnout správným rozdělením kompetencí.

V Analýze slučitelnosti návrhů legislativních změn nezbytných pro přímou volbu starostů v malých obcích ve volbách v roce 2014 s ústavním pořádkem České republiky se dochází k závěru, že pokud by měl mít přímo volený starosta na základě zákona vyhrazen okruh věcí, o kterých by tak nemohlo rozhodovat zastupitelstvo, muselo by před přijetím takové zákonné úpravy dojít ke změně čl. 101 odst. 1 a čl. 104 odst. 1 a 2 Ústavy ČR, které dnes počítají v obecní samosprávě s rozhodující úlohou zastupitelstva obce, které má rozhodovat o všech věcech samosprávy, pokud nejsou zákonem svěřeny zastupitelstvu kraje.

Třetím materiálem je Mezinárodní srovnávací analýza přímé volby starostů a věcný záměr ústavního zákona, kterým se mění ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů. Tento věcný záměr předpokládal změnu článků čl. 101, čl. 102 a čl. 104 Ústavy ČR. Nezbytnost ústavních změn byla podle něho dána skutečností, že na základě čl. 101 odst. 1 a čl. 104 odst. 1 a 2 Ústavy ČR by zastupitelstvo mělo mít možnost rozhodovat o jakékoliv otázce spadající do samostatné působnosti. Pokud by tedy byly zavedeny vyhrazené pravomoci přímo voleného starosty, měla by s tím Ústava ČR v těchto ustanoveních počítat. Pokud jde o pravidla způsobu přímé volby starosty, dochází analýza k závěru, že před přijetím zákonné úpravy by bylo třeba změnit čl. 102 Ústavy ČR, který dnes počítá pouze s přímou volbou členů zastupitelstev.

Zhodnocení platného právního stavu

Dnešní právní řád říká, že starosta je volen zastupitelstvem obce z řad členů zastupitelstva obce (§ 84 odst. 2 písm. m) zákona č. 128/2000 Sb., o obcích, ve znění pozdějších předpisů). Současný model řízení obcí je tak založen na občany voleném zastupitelstvu. Zastupitelstvo obce poté volí radu a starostu. Tento princip je na území České republiky používán již od

poloviny 19. století (byť s malými výjimkami). Pro samosprávu jako takovou je tedy charakteristickým znakem kolektivní způsob rozhodování

Současný právní stav je nevyhovující, neboť podporuje kolektivní neodpovědnost. Starosta může být uvláčen požadavky obecního zastupitelstva či rady, které však za ně nenesou viditelnou politickou odpovědnost. K nešťastné situaci navíc přispívá proporcionalní volební systém, který se však vinou panašování tváří jako většinový. Tato osnova chce proto vytvořit prostor pro zavedení přímé volby starostů, které by tyto problémy řešilo, a to tak, že bude na zákonodárci, zda a kdy přímou volbu zavede, neboť ústava mu pro to dá prostor. Nepřímo volení starostové nemusí mít vždy podporu veřejnosti v obci. Starostou se může stát někdo, koho občané nechtějí a do čela obce nasazen pouze z politických důvodů. Nastávají tak případy, kdy nepřímo zvolený starosta má jen velmi slabý mandát a nemůže přistoupit k potřebným změnám. Příkladem takového stavu je zastupitelstvo hlavního města Prahy a primátor Prahy. Během jednoho volebního období došlo k dvojí změně vládnoucí koalice, ve které se vyměnily všechny tři nejsilnější strany. V důsledku toho byl i odvolán původní pražský primátor a nahrazen novým. To vše se dělo bez toho, aby obyvatelé Prahy měli na tuto situaci jakýkoli vliv.

Nepřímo volený starosta musí zároveň vykonávat mandát tak, aby se zavděčil zastupitelstvu. Nemá tak dostatečně silný mandát pro kroky, které by místní obyvatelé sice uvítali, ale zastupitelstvo s nimi nesouhlasí. Občané jsou rovněž velmi často nespokojeni se svým nízkým zapojením do chodu obce a s pouze malou šancí na to něco reálně ovlivnit. Negativním jevem současněho stavu je také to, že starostové svalují neplnění volebního programu na zastupitelstvo, které jim jeho splnění nedovolí. Naproti tomu přímo volený starosta by šel do přímé volby s jasně daným programem, jehož plnění by bylo možno velmi jednoduše kontrolovat. PhDr. Petr Jüptner, Ph. D., ředitel Institutu politologických studií (Fakulta sociálních věd, Univerzita Karlova v Praze), říká, že lidé si od zavedení přímé volby slibují kromě posílení své participace také odstranění neduhů spojených s politizací místní správy, nízkou transparentností, malou rozpočtovou odpovědností nebo klientelismem. Podle studie Proměny městských zastupitelstev v evropské perspektivě podporuje zavedení přímé volby starostů přibližně 75 % dotazovaných zastupitelů v ČR. V anketě pořádané ministerstvem vnitra mezi starosty jednotlivých obcí se pro přímou volbu vyslovilo 65 % starostů, kteří odpověděli.

Zavedením přímé volby starostů se 3× zabývala vláda Petra Nečase. Byly připraveny tyto výše již zmíněné materiály: analýza zavedení přímé volby starostů z 19. 11. 2010, čj. MV-95373/ODK-2010, Analýza slučitelnosti návrhů legislativních změn nezbytných pro přímou volbu starostů v malých obcích ve volbách v roce 2014 s ústavním pořádkem České republiky z 6. 4. 2011, čj. 05124/11-OVL, a konečně mezinárodní srovnávací analýza přímé volby starostů a věcný záměr ústavního zákona, kterým se mění ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů z 2. 11. 2011, čj. MV-7019-33/ODK-2011. Vláda nakonec přípravu přímé volby starostů svým usnesením č. 221 z 27. března 2013 zrušila. Výsledky těchto prací si ale osvojil poslanecký klub TOP 09 a Starostové, který

předložil sněmovní tisky VI/1064/0 a VI/1065/0, přičemž s druhým vyslovila vláda nesouhlas.

Mezinárodní srovnání

Přímá volba starostů je naprosto standardním způsobem volby v mnoha evropských státech. Tento druh volby je znám ze států jako je Itálie, Portugalsko, Řecko, Kypr, Slovinsko, Slovensko, Polsko, Rumunsko, Bulharsko, Ukrajina, Makedonie nebo Albánie.

Přímá volba se aplikuje například i ve Velké Británii, kde o způsobu volby rozhodují občané v referendu. Dále v Německu a Rakousku se užívá přímá volba v celé řadě spolkových zemí. V Norsku a Maďarsku je přímá volba v obcích do 10 000 obyvatel.

Pro Českou republiku jsou velmi důležité poznatky, které byly získány po zavedení přímé volby na Slovensku. V některých parametrech by mohl být slovenský model inspirativní i pro Českou republiku. Za jednoznačné pozitivum ze slovenské zkušenosti lze označit, že funkce starosty je individuálním postem a stojí v tomto smyslu pod výraznější kontrolou občanů, kteří ho mohou z funkce odvolat. Z praxe rovněž vyplývá jednodušší a pružnější správa obce.

Rovněž v Polsku se konstatují nezpochybnitelná pozitiva. Tím je především vyšší míra zapojení občanů do správy obce a jejich vyšší zájem o místní záležitosti. Předpokládané postavení starosty sebou nese i nároky na osobnost starosty. Každý kandidát na starostu jde do voleb se „svým“ politickým programem, který naplňuje po zvolení pod kontrolou občanů obce. Po dosud získaných zkušenostech je zavedení přímé volby starosty hodnoceno jak občany, tak polským ministerstvem vnitra pozitivně.

Nezbytnost navrhované právní úpravy

Potřeba změny ústavy pro zavedení přímé volby starostů je dána hlavně tím, že na základě současného znění ústavy má zastupitelstvo obce oprávnění rozhodovat o jakékoli věci spadající do samostatné působnosti dané obce. Přímá volba starosty ovšem má skutečný smysl pouze za situace, že do kompetencí starosty budou dány některé rozhodovací pravomoci a on tak bude moci vykonávat mandát, který bude mít pro rozhodování o otázkách v rámci obce zásadní důležitost. Ústava by proto měla tuto možnost připouštět.

Předkladatelé úmyslně nenavrhují konkrétní rozdělení pravomocí mezi jednotlivé orgány obce. Cílem tohoto zákona je najít konsenzus nad tím nejzákladnějším a nejjobecnějším parametrem, a to je volba starosty přímo občany. Jednotlivé parametry přímé volby a rozdělení kompetencí mezi orgány obce nechť jsou otázkou dalších diskuzí, jejíž hlavním smyslem by měla být snaha o nalezení konsenzu.

Do ústavy se dále zcela jasně uvádí možnost, že starosta obce je volen přímo. Jedinou, ze systému české ústavy zcela logickou podmínkou, která je dále zmíněna, je to, že starosta, který je volen přímo, je volen tajným hlasováním na základě všeobecného a rovného volebního práva. Ostatní parametry chtějí předkladatelé svěřit především široké veřejné diskuzi, jejímž cílem má být nalezení shody nad jednotlivými parametry prováděcího zákona.

Popis cílového stavu

Cílem předložené novely ústavy je zavedení přímé volby starostů a tím dosažení pozitivních vlivů, které tato změna přináší oproti dnešnímu způsobu nepřímé volby. Primárně lze očekávat větší odpovědnost přímo volených starostů ke spravovanému majetku v obci. Každý takový starosta bude mít přímou politickou odpovědnost za klíčové otázky v rámci správy obce. Volič bude lépe vybaven ke kontrole jím vybraného starosty, protože si bude ověřovat správnost své volby. Jeho zvolení v dalším období nebude odvislé od názoru obecního zastupitelstva, ale jen od názoru voličů.

Přímo volený starosta má také ke své práci mnohem silnější mandát, což posiluje jeho autoritu a umožňuje mu lépe prosazovat svůj program. Se svým volebním programem půjde do voleb a půjde pak velice lehce kontrolovat, jak ho během svého mandátu naplňoval.

Přímo volený starosta by také měl disponovat vyšším rozsahem pravomocí, které by převzal od dnešního zastupitelstva. V obci by tak nepanovala kolektivní neodpovědnost zastupitelstva, ale naopak osobní odpovědnost starosty. Ve výsledku by občané byli mnohem více zapojeni do správy obce. Odstranily by se rovněž případy, kdy je starostou zvolen někdo, kdo nemá podporu občanů a je na své místo dosazen na základě politické domluvy v zastupitelstvu.

Největší riziko přímé volby starostů by vyplývalo z nevhodného rozdělení pravomocí mezi starostu a zastupitelstvo a to v případě, že by se navzájem blokovali, takže by vznikly patové situace. Proto je nutné v rámci prováděcího zákona kompetence přesně specifikovat, aby se tento problém minimalizoval.

Co se týká věcné působnosti, tak osnova úmyslně nekvalifikuje, na které obce se má přímá volba starostů vztahovat, aby bylo věcí zákonodárce, ve kterých obcích ji zavede. Z toho vyplývá, že přímou volbu starostů lze zavést ve všech měststsech nebo městech, neboť podle § 3 obecního zřízení jsou měststsy nebo města obcemi. Co se týká statutárních měst, obecní zřízení výslovně nestanoví, že statutární města jsou měststsy, tedy i obcemi, ale nelze o tom rozumně pochybovat. Ustanovení § 1 odst. 1 zákona č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze, ve znění pozdějších předpisů, výslovně stanoví, že Praha je obec. Pražského primátora tedy lze volit přímo. Pro městské části (osady) analogicky platí to, co pro obce.

Soulad navrhované právní úpravy s ústavním pořádkem České republiky

Pravidla pro změnu ústavního pořádku stanovil ústavní soud v nálezu *Melčák v. Parlament* z 10. 9. 2009, sp. zn. Pl. ÚS 27/09, č. 318/2009 Sb., N 199/54 SbNU 445, NALUS 63462. Patří k nim obecnost změny (a contrario konkrétnost) a změna ústavy přímou novelou, nikoliv samostatným ústavním zákonem. Lze tedy dovodit, že návrh novely ústavy respektuje obecnou dikci ústavy, ústavní principy a nedotýká se podstatných náležitostí demokratického právního státu podle čl. 9 odst. 2 ústavy (materiálního jádra ústavy).

Zhodnocení slučitelnosti navrhované právní úpravy s předpisy Evropské unie, judikaturou soudních orgánů Evropské a s mezinárodními smlouvami, jimiž je Česká republika vázána

Otázka přímé volby starostů není na úrovni Evropské unie přímo řešena. Primárně se evropské právo u obecních orgánů zabývá právem volit a právem být volen v obecních volbách pro občany Unie s bydlištěm v členském státě, jehož nejsou státními příslušníky, které zakládají občanům EU právo volit a být volen v obecních volbách v členském státě, v němž mají bydliště, za stejných podmínek jako státní příslušníci tohoto státu (čl. 20 odst. 2 písm. b) Smlouvy o fungování EU a dále směrnice Rady 94/80/ES ze dne 19. prosince 1994). Řeší se tedy problematika práva na volbu respektive práva na to být volen. Samotným způsobem či modelem volby se nezabývá.

Předložený návrh ústavního zákona tak není ani v rozporu se závazky, vyplývajícími pro Českou republiku z členství v Evropské unii, tj. s primárním a sekundárním právem Evropské unie, s obecnými zásadami práva Evropské unie a s judikaturou Soudního dvora Evropské unie. Předložený návrh je v souladu mezinárodními smlouvami, jimiž je Česká republika vázána, neboť ani ty otázku přímé volby starostů neřeší.

Předpokládaný hospodářský a finanční dopad navrhované právní úpravy na státní rozpočet a veřejné rozpočty

Od nového principu volby si předkladatelé primárně slibují kvalitnější výkon demokracie, vyšší míru kontroly nad přímo voleným starostou a lepší správu veřejných rozpočtů. Jedním z obecných efektů bude větší tlak veřejnosti na hospodárné spravování obce. Předkladatelé očekávají, že přímo volený starosta bude lépe hospodařit s majetkem obce, bude u něj nižší tendence k předražování zakázek či k jejich zadávání spřáteleným podnikatelům. Jeho osobní politická odpovědnost za každé vydání finančních prostředků ho povede k vyšší racionalitě a efektivnosti.

Navrhovaná právní úprava nebude mít přímé dopady na státní rozpočet ani na rozpočty krajů a obcí. Případné nové náklady budou odvislé od toho, jakým konkrétním způsobem bude starosta přímo volen. O tom by ale mělo být rozhodnuto až v rámci prováděcího zákona, například zda bude jednokolová či dvoukolová volba.

Ministerstvem vnitra byly v rámci věcného záměru ústavního zákona, kterým se mění ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů (leden 2011) zpracovány odhady nákladů na většinový systém s jednokolovou volbou. Uvedený výpočet odpovídá vzorové obci, která má 1500 obyvatel:

- (1) Vícenáklady na přímou volbu starostů při jejím souběhu s řádnými volbami do zastupitelstev obcí činí cca 3000 Kč na jednu vzorovou obec. Tyto náklady zahrnují výdaje za tisk volebních materiálů a navýšení odměn členům okrskových volebních komisí. Ostatní náklady, např. pronájem volebních místností, výpočetní techniky, služeb, hlavní částka za odměny členům okrskových volebních komisí, obálky pro hlasování a další, včetně nákladů ministerstva vnitra, krajských úřadů a obecních úřadů budou hrazeny v rámci souběžně probíhajících všeobecných voleb do zastupitelstev obcí.

(2) Dále je potřeba k celkovým nákladům na zabezpečení přímé volby starostů připočítat i náklady Českého statistického úřadu, který je z dosud dostupných podkladů odhadl na cca 18 mil. Kč. Finanční prostředky budou vynaloženy na vypracování nového technického projektu, stanovení metodiky zpracování výsledků, výrobu metodických pomůcek, vyvinutí nebo dodavatelského zajištění potřebných počítačových programů a zajištění technicky i personálně vlastního zpracování výsledků voleb.

Dopad na výdaje obcí z pohledu výdajů na uvolnění starosty závisí primárně na konkrétní podobně zákona o obcích, který bude specifikovat podrobnosti.

Zvláštní část

K článku I

K bodu 1

Jak uvádí analýza zavedení přímé volby starostů, kterou vypracovalo ministerstvo vnitra, podle části doktríny již stávající obecní zřízení je v rozporu s ústavou, neboť nehovoří ani o starostovi, ani o obecní radě. Z ústavní normy: „Obec je samostatně spravována zastupitelstvem,“ se podává, že ostatní orgány (starosta a obecní rada) v samosprávě mít působnost nemají. To je však protismyslné a k nápravě tohoto nedostatku se proto do výčtu doplňuje starosta a obecní rada.

Spojka „nebo“ je výrazem toho, že všechny 3 orgány (starosta, obecní rada a obecní zastupitelstvo) nemusí mít každá obec, nýbrž zákonodárce smí stanovit, že některé obce budou mít sadu obecních orgánů redukovánou. Spojku „nebo“ nelze vykládat jako „XOR“ (tj. „buď anebo“), neboť její podstatou není vylučnost. Může nastat jedna, více nebo všechny možnosti zároveň.

K bodu 2

Doplňek ústavní normy: „na základě obecního zřízení, kterým se řídí“, výslovně umožňuje pluralitu obecních zřízeních. Ta fakticky existuje již dnes, neboť malé obce nemají obecní radu. Tím je vyloučen legalistický výklad, že každá obec musí mít všechny 3 orgány.

K bodu 3

Vzhledem k tomu, že obecní i krajské zastupitelstvo má přímo v ústavě stanoveno, že jeho funkční období trvá 4 roky, jeví se jako žádoucí, aby to tak měl stanoveno i starosta, zejména, bude-li volen přímo.

K bodu 4

Ten samý princip platí pro předčasné ukončení mandátu. V případě přímo voleného starosty by to mělo být primárně řízení o zproštění z úřadu (angl. impeachment, něm. Amtsenthebungsverfahren). Uvažovat lze rovněž o odvolání z funkce (angl. recall election), což jsou fakticky předčasné volby.

K bodu 5

Aby nebyly pochybnosti, zda je přímá volba starostů ústavní, výslovně se zavádí zmocnění pro zákonodárce, že tak smí rozhodnout. Pro přímou volbu starostů se stanoví standardní demokratické mechanismy: Volba má být tajná, nikoliv manifestační. Volit mají všichni svéprávní občané obce, nemá existovat nějaký volební census, a to ani absolutní (nevšeobecné volební právo), ani relativní (nerovné volební právo). Žádné další podmínky se nestanoví, aby bylo na rozhodnutí zákonodárce, v kterých obcích se přímá volba starostů zavede.

K bodu 6

Zde se územní samosprávě garantuje, že do ní lze zasahovat jen zákonem. Oproti stávajícímu znění, kdy to bylo garantováno toliko zastupitelstvu, to nyní budou mít všechny samosprávné orgány, tj. i obecní nebo krajská rada, starosta nebo hejtman.

K bodu 7

Je promítnutím bodu 1 a 6. Zastupitelstvo není jediným samosprávným orgánem. Proto je nutno ústavní záruku rozšířit na celou obec.

K čl. II

Legisvakační lhůta je stanovena s ohledem na to, aby se nejbližší komunální volby konaly ještě podle starého systému.

V Praze dne 2. září 2014

Tomia Okamury, v. r.

Radima Fialy, v. r.

David Kádnera, v. r.

Petra Adama, v. r.

Augustina Karla Andrlého Sylora, v. r.

Marka Černocho, v. r.

Karla Fiedlera, v. r.

Olgy Havlové, v. r.

Jany Hnykové, v. r.

Jaroslava Holíka, v. r.

Martina Lanka, v. r.

Milana Šarapatky, v. r.

Jiřího Štětiny, v. r.

Úplné znění

Hlava sedmá Územní samospráva

Čl. 99

Česká republika se člení na obce, které jsou základními územními samosprávnými celky, a kraje, které jsou vyššími územními samosprávnými celky.

Čl. 100

(1) Územní samosprávné celky jsou územními společenstvími občanů, která mají právo na samosprávu. Zákon stanoví, kdy jsou správními obvody.

(2) Obec je vždy součástí vyššího územního samosprávného celku.

(3) Vytvořit nebo zrušit vyšší územní samosprávný celek lze jen ústavním zákonem.

Čl. 101

(1) Obec je samostatně spravována **starostou, obecní radou nebo obecním zastupitelstvem na základě obecního zřízení, kterým se řídí.**

(2) Vyšší územní samosprávný celek je samostatně spravován zastupitelstvem.

(3) Územní samosprávné celky jsou veřejnoprávními korporacemi, které mohou mít vlastní majetek a hospodaří podle vlastního rozpočtu.

(4) Stát může zasahovat do činnosti územních samosprávných celků, jen vyžaduje-li to ochrana zákona, a jen způsobem stanoveným zákonem.

Čl. 102

(1) Členové zastupitelstev jsou voleni tajným hlasováním na základě všeobecného, rovného a přímého volebního práva.

(2) Funkční období **starosty a** zastupitelstva je čtyřleté. Zákon stanoví, za jakých podmínek se vyhlásí nové volby **starosty nebo** zastupitelstva před uplynutím jeho funkčního období.

(3) Zákon stanoví, zda je starosta volen přímo.

(4) Je-li starosta volen přímo, je volen tajným hlasováním na základě všeobecného a rovného volebního práva.

Čl. 103

zrušen

Čl. 104

(1) Působnost **územních samosprávných celků** může být stanovena jen zákonem.

(2) **Obec** rozhoduje ve věcech samosprávy, pokud nejsou zákonem svěřeny zastupitelstvu vyššího územního samosprávného celku.

(3) Zastupitelstva mohou v mezích své působnosti vydávat obecně závazné vyhlášky.

Čl. 105

Výkon státní správy lze svěřit orgánům samosprávy jen tehdy, stanoví-li to zákon.